

existence. The author employs a clear methodology which allows the reader to enter easily into the universe of the Bishop of Hippo. In particular, he engages four areas within Augustinian studies: memory, interiority, preaching, and Christology.

Augustine once preached to his community that it should progress *non memoria, sed vita*. In the end, memory is not just a matter of memorization. It configures one “to existence mediated by Christ and its communal fullness forever. The work of remembering of forgetting ends in becoming Christ together” (p. 226).

Tatiana Krynicka, *Święty Mikołaj z Myr Licyjskich w świetle greckich i łacińskich źródeł starożytnych i średniowiecznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2022, ss. 210

Dominika Budzanowska-Weglenda, UKSW – Warszawa

Pani Tatiana Krynicka, profesor Uniwersytetu Gdańskiego, znana w środowisku polskich patrologów m.in. z prac poświęconych Izydoro wi z Sewilli, tym razem w swojej najnowszej książce daje czytelnikom znakomite kompendium wiedzy o słynnym i zazwyczaj bardzo lubianym świętym – Mikołaju z Myr Licyjskich (w Polsce szczególnie obecnym w grudniowym kalendarzu) – ubogacone przekładami źródłowych tekstów greckich i łacińskich mówiących o nim, także pieśni z zapisem nutowym, który powstał do tego zbioru – muzyka do pieśni została specjalnie skomponowana przez Patryka Dopke, absolwenta Gdańskiej Akademii Muzycznej i organistę w Bazylice Mariackiej w Gdańsku.

Autorka rozpoczyna fragmentem kontakionu ku czci świętego w przekładzie o. Romana Piętki. Słusznie zauważa, jak wiele już napisano o św. Mikołaju, chociaż jego życiorys słabo jest znany. Autorka opracowania znakomicie wykorzystuje swój warsztat badawczy jako filolog, teolog, historyk. Przywołuje najistotniejsze źródła oraz teksty poświęcone świętemu (np. biografie, modlitwy, opisy cudów dokonanych za Jego wstawiennictwem), przypomina Mikołaja Pinarskiego i dzieje połączenia jego biografii z życiorysem świętego o tym samym imieniu, rozwój kultu, znaczenie podczas chrystianizowania ludów słowiańskich w IX wieku, zwłaszcza na Rusi, o także o jego

kulcie w Polsce, który rozpoczął się w XI stuleciu (za sprawą Rychyzy, żony Mieszka II). Wyjaśnia, jak na przestrzeni wieków osoba tego świętego coraz bardziej była łączona z opieką nad dziećmi. Nie pomija też ważnego kulturowo wątku nowoczesnego i zeświecczonego wizerunku św. Mikołaja przedstawianego jako czerwonego krasnoluda: „jowialnego, korpulentnego, otoczonego aureolą, którą tworzy wydobywający się z jego fajki dym, Santa Klausa” (s. 10). Tej amerykańskiej wizji autorka słusznie przeciwstawia to, w jaki sposób Kościół traktuje świętego, w tym przypomina najnowsze wydarzenia z wojny rosyjsko-ukraińskiej: „pozostaje on w swych relikwiach z mieszkańcami Kijowa, którzy za jego przyczyną zanoszą do Boga modlitwy o ocalenie, zwycięstwo, pokój” (s. 11).

W tym wstępie autorka poddaje krytyce wątki hagiograficzne w tekstach o św. Mikołaju i przypomina najstarsze teksty mu poświęcone, poczynawszy od noszącego tytuł *Cudowne uratowanie wojskowych dowódców przez naszego świętego ojca Mikołaja, biskupa Myr w Licji* (czyli *Praxis de stratelatis*) po chronologicznie następne żywoty (Michała Archimandryty, Symeona Metafrastesy, Jana Diakona), legendy (Jakuba de Voragine, Rodriga de Cerrato, Juana Gila de Zamora), teksty kaznodziejskie (arcybiskupa Konstantynopola Proklosa, biskupa Krety Andrzeja czy Peregryna z Opola) i poetyckie (Pseudo-Romana Melodosa oraz anonimowych autorów). Prof. Krynicka następnie podaje biografię św. Mikołaja ustaloną na podstawie obecnie znanych wiadomości i z uwzględnieniem wyników prac komisji medyków L. Martiniego. Przedstawia także losy relikwii świętego, podając m.in. miejsca, w których obecnie się znajdują – w Polsce i na świecie. Ciekawe jest wyliczenie, komu święty patronuje, a wspiera on niezwykle różne grupy wiekowe, społeczne i zawodowe oraz zwierzęta. Autorka tę część wstępu ubogaca krótkimi fragmentami poetyckimi, m.in. Marii Konopnickiej i ukraińskiej poetki Mariany Kaczmar.

Druga i znacznie dłuższa część opracowania zawiera autorskie przekłady dawnych (starożytnych i średniowiecznych) źródeł o św. Mikołaju – najpierw w języku greckim, następnie w języku łacińskim. Słusznie jako pierwszy został podany chronologicznie najstarszy tekst pt. *Cudowne uratowanie wojskowych dowódców przez naszego świętego ojca Mikołaja, biskupa Myr w Licji*. Zarówno wstęp, jak i przekłady zawierają rzetelne i bogate przypisy z odniesieniami do stosownych opracowań, wydań tekstów oryginalnych, krótkimi tłumaczeniami zacytowanych fragmentów obcojęzycznych (np. w języku ukraińskim), podaniem krótkich biografii autorów przełożonych tekstów źródłowych, wyjaśnieniami trudniejszych pojęć, problemów translatorskich czy innymi objaśnieniami. Na końcu

autorka podała obfitą bibliografię – wydania źródeł oraz opracowań dotyczących opracowanego zagadnienia. Całość napisana jest poprawnym i pięknym językiem.

Recenzowane przeze mnie opracowanie oceniam wysoko i bardzo pozytywnie. Jest ważnym wkładem w badania nad źródłami o św. Mikołaju. Monografia ta przypomina życiorys św. Mikołaja i przybliża najdawniejsze dzieła mu poświęcone. Z pewnością zainteresuje teologów i humanistów, myślę, że szczególnie patologów, historyków wczesnego Kościoła, także literaturoznawców. Warto, by sięgnęli po nią również wszyscy, którzy cenią świętego z Myr i zechcą pogłębić o nim swoją wiedzę.

Kasjodor, *Pisma wybrane (Studia o Kasjodorze)*, przekład z języka łacińskiego Dominika Budzanowska-Weglenda, ks. Krzysztof Burczak, ks. Jarosław Januszewski, ks. Lucjan Dyka, opracowanie ks. Marek Starowieyski, ks. Mikołaj Lohr, Wydawnictwo Marek Derewiecki, Kęty 2022, ss. 362

Ks. Mariusz Szram, KUL – Lublin

Kasjodor (ok. 485-580), reprezentujący schyłkowy okres łacińskojęzycznej patrystyki, jest jednym z tych wszechstronnie wykształconych humanistów wczesnochrześcijańskich, którzy najbardziej zasłużyli się dla rozwoju kultury europejskiej, szczególnie szkolnictwa, w średniowieczu. Najpierw pełnił wysokie stanowiska urzędnicze na dworze władców ostrogockich w Rawennie, a następnie zajął się działalnością naukową i pisarską w założonym przez siebie klasztorze Vivarium. Jego twórczość obejmuje dzieła historyczne, filozoficzne i egzegetyczne. Wprawdzie na język polski zostało przełożone jedno z pism historycznych Kasjodora w streszczeniu Jordanesa – *De origine actibusque Gothorum (O pochodzeniu i dziejach Gotów)*¹ oraz *Variarum libri XII (Różne pisma urzędowe)*², to jednak wciąż nie ma polskiej wersji drugiego ważnego dzieła historycznego – *Historia Ecclesiastica Tripartita (Historia Kościoła złożona z trzech części)*

¹ Tł. E. Zwolski, *Kasjodor i Jordanes. Historia gocka, czyli scytyjska Europa*, Lublin 1984.

² Tł. A. Kołtunowska – R. Sawa, *Kasjodor Senator, Variae*, ŻMT 79, Kraków 2017.